

FESTSPILLENE
I BERGEN

PROGRAM
KR 20

HÅKONSHALLEN

TIRSDAG 02. JUNI KL 19:30

Borodin strykekvartett

Borodin String Quartet

BERGEN
INTERNATIONAL
FESTIVAL

27. MAI — 10. JUNI
2015

BALANSEKUNST

I DNV GL (tidligere Det Norske Veritas) er vi opptatt av sikkerhet, kvalitet og integritet. Vi er nå 16.000 ansatte i 100 land, som hver dag jobber mot et felles mål: En sikker og bærekraftig fremtid. Vår rolle består ofte i å balansere næringslivets og samfunnets interesser. Vi kaller det balansekunst.

Vårt samarbeid med Festspillene understøtter denne forpliktelsen overfor samfunnet. For kultur og samfunn går hånd i hånd.

Derfor er vi stolt hovedsamarbeidspartner for Festspillene i Bergen.

Lær mer om oss på www.dnvgl.com

Borodin strykekvartett

Borodin String Quartet

HÅKONSHALLEN

Tirsdag 02. juni kl 19:30
Tuesday 02 June at 19:30

Varighet: 1 t 45 min inkl pause
Duration: 1 h 45 min including interval

Borodin strykekvartett *Borodin String Quartet*
Ruben Aharonian fiolin *violin*
Sergei Lomovsky fiolin *violin*
Igor Naidin bratsj *viola*
Vladimir Balshin cello

ALEKSANDR BORODIN (1833–1887)

Strykekvartett nr. 2 i D-dur *String Quartet no. 2 in D major*

1. Allegro moderato
2. Scherzo. Allegro
3. Notturmo. Andante
4. Finale. Andante – Vivace

DMITRIJ SJOSTAKOVITSJ (1906–1975)

Strykekvartett nr. 8 i c-moll *String Quartet no. 8 in C minor*, op. 110

1. Largo
2. Allegro molto
3. Allegretto
4. Largo
5. Largo

Pause *Interval*

Sinfonia fra operaen *from the opera "D'Arsilda, regina di ponto"*, RV700 og *and Giga*, RV316

1. Largo
2. Allegro
3. Giga

PJOTR ILJITSJ TSJAJKOVSKIJ (1840–1893)

Strykekvartett nr. 2 i F-dur *String Quartet no. 2 in F major*, op. 22

1. Adagio – Moderato assai
2. Scherzo: Allegro giusto
3. Andante ma non tanto
4. Finale: Allegro con moto

Introduksjon ved Erling Dahl jr. kl 18:55
Introduction in Norwegian by Erling Dahl jr. at 18:55

Sponset av *Sponsored by* DNV GL

Russiske signaturer

Borodin-kvartetten feirer 70-årsjubileum med tre russiske mestre som har satt sin egen signatur på både russisk og europeisk musikk.

Enhver tid eller epoke har sine forbilder og frontfigurer. De kjente komponistene hadde stor innflytelse i sin samtid, og de preget hele kunst- og kulturlivet. Det er utøverne som har brakt arven fra disse videre til nye generasjoner, og vi skal i kveld møte en kvartet som er en typisk representant for dette.

Fra generasjon til generasjon

Borodin-kvartetten har eksistert i 70 år. Ingen av de opprinnelige medlemmene er med lenger, men utskiftingen har skjedd steg for steg når det har vært naturlig, så kontinuiteten har hatt stor betydning for spillestil og tolkning. Slik overføres musikalsk forståelse nærmest «sømløst» fra generasjon til generasjon. Dyktige utøvere har stor betydning for komponistene i utviklingen av komposisjonene, og når de har fremført dem, har de gitt sin innsikt og kunnskap til sine etterfølgere og elever.

Et eksempel på dette så vi da den legendariske fiolinisten Ida Haendel gjestet festspillene i 2012. Haendel var da godt over 80 år (hun ville ikke si nøyaktig, for hun hadde løyet på seg en lavere alder på et tidspunkt i karrieren). Men hun hadde – i likhet med Yehudi Menuhin – bl.a. studert med den rumenske komponisten og fiolinisten George Enescu som hadde møtt Johannes Brahms og alle de store rundt det forrige århundreskiftet. Når Ida Haendel holdt mesterklasser for de unge fiolinistene i Bergen – for eksempel søstrene Hemsing, så var det ikke mange forstyrrende mellomledd når de studerte repertoaret fra Brahms og fremover. Siden disse unge utøvernes karriere vil strekke seg til langt ut i vårt århundre, blir det nærmest en direkte forbindelse over bortimot 200 år.

Sjostakovitsj viktigste instrument

Borodin-kvartetten ble helt fra starten et av Dmitri Sjostakovitsj viktigste instrument i hans komposisjongjerning. Musikerne var også så dyktige at de fikk reise til Vesten for å holde konserter (og dermed representere Sovjets suverene posisjon i musikklivet). De ble selve begrepet på hvordan Sjostakovitsj og annen russisk kammermusikk skulle klinge.

Sjostakovitsj har i sin 8. *strykekvarsett op. 110* virkelig satt sitt bumerke på komposisjonen. Kvartetten åpner med et velkjent motto – tonene DSCH (eg. D-Ess-C –H) som går igjen i alle fem satsene. Det er tre largo-satser, og de er til dels ganske mørke. En frenetisk allegro og en valseaktig allegretto kommer mellom første og andre largo. Sjostakovitsj har mange sitater fra egne komposisjoner – eller han har brukt ideer fra kvartetten i verk han komponerte senere.

Kvartetten ble komponert i Dresden i 1960, og dramatiske og traumatiske minner fra beleiringen og bombingene av Leningrad ble vekket til live igjen da han så hvordan den vakre kulturbyen Dresden var bombet i grus av de allierte i slutten av krigen.

Fremme russisk kultur

Vitenskapsmannen og musikkentusiasten Alexander Borodin var sentral i «den russiske bevegelse» i andre halvdel av 1800-tallet. Han sognet til kretsen rundt Rimskij-Korsakov, Modest Mussorgskij, César Cui og lederen Milij Balakirev, og de fem fikk tilnavn som «De Fem», «Den mektige håndfull» eller «Den mektige lille gruppen».

De skulle sette «et russisk stempel» på musikken, bruke nasjonale toneganger og fremme russisk kultur. Borodins viktigste bidrag, som har tålt tidens tann, er hans symfoniske dikt *På Sentral-Asias stepper* og hans to strykekvaretter. Vi skal høre den andre, der den tredje satsen *Nocturne* er Borodins signatur og regnes som noe av det vakreste og mest russiske i musikken.

Folkemusikkinspirert

Peter Tsjajkovskij arbeidet samtidig med de fem nevnte nasjonalromantiske komponistene, men han var mye mer vestlig orientert, så han ble ikke innlemmet i kretsen. Hans tonespråk og enorme produksjon innen alle sjangre, har imidlertid gitt hans signatur gullskrift på alle konsertprogrammer verden over – også den dag i dag.

Men selv om han var mindre «russisk» enn sine kolleger, brukte Tsjajkovskij russiske folketonar og rytmer. I denne kvartetten finner vi bl.a. i andre sats typisk, russisk dansemusikk i 7/4-dels takt. Disse skjeve rytmene er der for at det skal gå opp med dansingen. I satsen etter – som er en vals – ligger betoningen på andre slaget. Rundt disse folkemusikkinspirerte satsene utfolder Tsjajkovskij sitt mesterskap i tidens europeiske stil.

Tekst: Erling Dahl jr.

Festspillkonserten er en del av en omfattende verdensturné for å feire kvartetens 70-årsjubileum.

Foto: Andy Staples

Russian signatures

The Borodin Quartet celebrates its 70th anniversary with three Russian masters who have all put their own signature to both Russian and European music.

Every era has its role models and figureheads. Famous composers had considerable influence in their time, and made their mark on artistic circles. It is performers that perpetuate their heritage into new generations, and this evening we shall meet just such a quartet.

From generation to generation

The Borodin Quartet has existed for seventy years. All of the original members have left, but only one at a time as a gradual process. This has ensured continuity, which has been of importance to the quartet's playing style and interpretation. It is in this way that musical awareness is passed almost seamlessly from generation to generation. Composers are dependent on competent performers to be able to develop their compositions. Once the works have been performed, the performers have passed on their insight and expertise to new generations of musicians.

We observed an example of this when the legendary violinist Ida Haendel visited the Bergen International Festival in 2012. She was well over 80 at the time (she refused to give her exact age, as she had lied about it at an earlier stage in her career). However, she had, like Yehudi Menuhin, trained under the Romanian composer-violinist George Enescu, who in turn had met Johannes Brahms and the circles around him at the turn of the century. When Ida Haendel ran master classes for young violinists in Bergen – including the Hemsing sisters – there had been few intermediary interruptions when studying repertoire from Brahms onward. Since the careers of these young musicians will stretch far into the twenty-first century, a direct connection of almost two hundred years has been established.

Shostakovich's foremost instrument

From its inception the Borodin Quartet was the primary instrument of Dmitri Shostakovich as a composer. They were such excellent musicians that they were permitted to travel to the West to give concerts, representing Soviet excellence in music. They became a benchmark for the sound of the music of Shostakovich and other Russian chamber music.

In his String Quartet no. 8, opus 110, Shostakovich has placed his personal watermark on the composition. The quartet opens with a well-known motif, the notes D, E flat, C and B (spelling DSCH according to Germanic tradition), which recurs in all five movements. There are three Largo movements, all somewhat sombre. The first and second largo are separated by a frantic Allegro and a waltz-like Allegretto. Shostakovich quotes earlier compositions and re-uses elements in later works.

The quartet was composed in Dresden in 1960. Seeing the devastation of the beautiful city by allied forces towards the end of WWII awakened dramatic and traumatic memories in the composer.

Promoting Russian culture

Alexander Borodin, primarily a doctor and chemist but also a great musical enthusiast was one of the group of the New Russian School of composers known as 'The Five' or 'The Mighty Handful'. The others were Mily Balakirev (the leader), César Cui, Modest Mussorgsky and Nikolai Rimsky-Korsakov.

Their agenda was put a 'Russian stamp' on their music, to use national melodic features and to further Russian culture. Borodin's greatest contributions, which have withstood the test of time, are his symphonic poem In the Steppes of Central Asia and his two String Quartets. We shall hear the second of these quartets. Its third movement, Nocturne, is Borodin's signature work, considered to be amongst the most beautiful Russian art music ever composed.

Foto: Keith Saunders

Inspired by folk music

Pyotr Ilyich Tchaikovsky worked concurrently with 'The Five', but was oriented much more towards the West, and was therefore not included in the group. His tonal language and the fact that he composed so many works within all genres nevertheless made his name instantly familiar in concert programmes worldwide, from his lifetime to today.

Even though he was less 'Russian' than his contemporaries, Tchaikovsky made use of Russian folk tunes and rhythms. In the second movement of this evening's quartet there is typical Russian dance music in 7/4 time. In the following waltz movement too, the stress comes accordingly on the second beat. Around these movements inspired by folk music Tchaikovsky unfolds his mastery of the European music of his time.

*Erling Dahl jr.
English version Roger Martin*

The Bergen International Festival concert is part of a worldwide tour to celebrate the 70th anniversary of the quartet.

Borodin strykekvartett ble stiftet i 1945 av fire studenter fra Konservatoriet i Moskva. Ti år senere skiftet de navn fra Moskva Filharmoniske Kvartett til Borodin strykekvartett. Dagens medlemmer er Ruben Aharonian, Sergei Lomovsky, Igor Naidin og Vladimir Balshin. Kvartetten har blitt hyllet for sin forståelse og kunnskap innen kammermusikkrepertoaret. De er anerkjent for sine utforskende tolkninger av Beethoven og Sjostakovitsj, men føler seg også hjemme i sfæren fra Mozart til Stravinskij. Borodin strykekvartetts særegne kjennskap til russisk repertoar ble stimulert av et nært forhold til Sjostakovitsj, som personlig fulgte opp deres arbeid med strykekvartettene han skrev. Tolkningene av Sjostakovitsj' strykekvartettserie regnes som definerende, og har blitt fremført i byer som Wien, Zürich, Frankfurt, Madrid, Lisboa, Sevilla, London, Paris og New York. Medlemmene utforsker også kammermusikkrepertoaret sammen med musikere som Yuri Bashmet, Elisabeth Leonskaja, Oleg Maisenberg og Christoph Eschenbach. I tillegg holder kvartetten regelmessige mesterklasser.

The Borodin Quartet was formed in 1945 by four students from the Moscow Conservatory. Ten years later, it changed its name from the Moscow Philharmonic Quartet to the Borodin Quartet. The current members of the Quartet are Ruben Aharonian, Sergey Lomovsky, Igor Naidin and Vladimir Balshin. The quartet has been celebrated for its insight and authority in the chamber music repertoire. Revered for its searching performances of Beethoven and Shostakovich, they are equally at home in music ranging from Mozart to Stravinsky. The Borodin Quartet's particular affinity with Russian repertoire was stimulated by a close relationship with Shostakovich, who personally supervised its study of each of his quartets. Widely regarded as definitive interpretations, the Quartet's cycles of the complete Shostakovich quartets have been performed all over the world, including Vienna, Zurich, Frankfurt, Madrid, Lisbon, Seville, London, Paris and New York. In recent seasons the ensemble has returned to a broader repertoire, including works by Schubert, Prokofiev, Borodin and Tchaikovsky, while continuing to be welcomed and acclaimed at major venues throughout the world.

